

72. Tiistaina 7 päivänä kesäkuuta 1988

kello 19.35

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset talletusten ja obligatioiden veronhuojennuslaiksi 1896

Hallituksen esitys n:o 45

Lakialoite n:o 49

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

2) Ehdotukset laiksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1897

Hallituksen esitys n:o 53

Lakialoite n:o 50

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2

3) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta 1903

Hallituksen esitys n:o 25

Lakialoitteet n:ot 21 ja 39

Toivomusaloitteet n:ot 142/1987 vp., 54 ja 104

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35

4) Ehdotus laiksi kuntien kantokyylokituksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 62

Toivomusaloitteet n:ot 236, 256 ja 292

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8

5) Ehdotukset laiksi Posti- ja telelaitoksesta 1904

Hallituksen esitys n:o 36

Lakialoite n:o 41

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32

6) Ehdotus laiksi opettajankoulutuslain muuttamisesta 1906

Hallituksen esitys n:o 40

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

Siv. 7) Ehdotukset laiksi asumistukien ylimääräisestä tarkistamisesta „

Hallituksen esitys n:o 75

Lakialoite n:o 56

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 64 yhdistyslaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1907

9) Hallituksen esitys n:o 65 lääninoikeuksien muodostamista alueelliseksi hallintotuomioistuimiksi koskevaksi lainsäädännöksi „

10) Hallituksen esitys n:o 66 rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi „

11) Hallituksen esitys n:o 74 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta 1909

Puhetta johtaa toinen varapuhemies P e s ä l ä .

Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäoleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaiksi

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 45 ja lakialoite n:o 49, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Käsiteltävänä on nyt Holkerin verouudistushallituksen ensimmäinen verotusta koskeva varsinainen uudistusesitys. Tämäkään ei sinänsä ole kokonaisverouudistukseen kuuluva esitys, sillä nykyinen talletusten veronhuojennuslakihan päättyy tämän vuoden lopussa. Tällä esityksellä on ollut oikeastaan jo tavaton kiirekin, että se pystytään käsittelemään ja että pankit pystyvät uuden lainsäädännön ensi vuoden alusta ottamaan käyttöön. Periaatteessa hallitus on tähän mennessä tehnyt mielestäni vain yhden varsinaisen ratkaisun, kun se tämän asian yhteydessä on tehnyt periaatepäätöksen, että omaisuustulovähennystä muutetaan, mutta tätä koskevaa lakiesitystä ei ole vielä käsitelty.

Ennennu talletusten ja obligaatioiden veronhuojennuslaki tietää toteutuessaan selvää verotuksen kiristymistä. Monet nykyisin verovapaat tilit, kuten kuuden kuukauden ja vuoden määräaikaistilit, tulevat kokonaan verollisiksi ja 24 kuukauden määräaikaistilin samoin kuin lainaajaltaan kymmenen vuoden obligaatiolainan verovapauden edellytyksenä olevan koron suuruus on olennaisesti pienempi kuin nykyisin. Esityksen mukaiset korot ovat ehdottomasti liian alhaiset, ja eduskuntakäsittelyn aikana näihin olisi saatava korjaus.

Lakiesitys on erittäin paha takaisku nimenomaan kotitalouksien säästämislle ja erityisesti eläkeläisille. Kotitalouksissa pienet määräaikaistalletukset ovat hyvin tyypillisiä. Esimerkiksi paikallispankeissa on tällä hetkellä yli miljoona määräaikaistiliä ja talletusta keskimääräisen talletussumman ollessa alle 50 000 mk. Määräaikaistalletuksista lähes 2/3 on eläkeläi-

sillä. Kun otetaan kaikki pankkiryhmittymät mukaan, määräaikaistalletuksia on yli 1,5 milj. kappaletta.

Nimenomaan eläkeläiset joutuvat maksamaan talletusten veronhuojennusten supistamisesta kalleimman hinnan. Mikäli he aikovat säilyttää pienet säästönsä verovapaaksi jäävällä 24 kuukauden tilillä, korkotulot pienenevät nykyisestä 8 %:n tasosta 6 %:iin eli neljänneksellä, 25 %:lla. Jos säästöt siirretään parempituloisille verollisille tileille, heidän eläketulojensa verotus kiristyy. Kun eläketulovähennystä saavan eläkeläisen tuloon lisätään muita tuloja, hänen eläketulovähennyksensä pienenee lähes vastaavalla summalla. Veronalaisista korkotuloista menevä vero voi nousta hyvin herkästi yli 40 %:n. Tätä asiaa ei muuta miksikään, vaikka jonkinasteinen omaisuustulovähennys säilyisi-kin ja jos sitä muutetaan hallituksen periaatepäätöksen mukaisesti. Hallituksen antama lakiesitys on eläkeläissäästäjiä kohtaan todella tyrmäävä.

Talletusten veronhuojennusjärjestelmä on alun alkaen luotu säästämisen edistämiseksi. Takaamalla järjestelmän puitteissa asiakkailleen kohtuullisen, riskittömän ja verottoman korkotuoton ovat rahalaitokset kyenneet ylläpitämään maassamme korkeaa säästämisastetta. Nykyinen järjestelmä on ollut turvallinen erityisesti sellaisen piensäästäjän kannalta, jolla ei ole halua tai valmiutta hakeutua monimutkaisempien verollisten sijoitusvaihtoehtojen pariin.

Veronhuojennusjärjestelmän ansiota on, että rahalaitoksissa on tällä hetkellä pitkäaikaistalletusten määrä lähes 70 mrd. mk. Tämä on puolestaan turvannut sen, että pankit ovat voineet järjestää asiakkailleen kohtuullisen korkoisia pitkäaikaisia luottoja, kuten asunto- ja opintolainat sekä pääosin maatalouden ja pienyritystoiminnan investointiluotot. Nykyinen järjestelmä on turvannut myös toimivan alueellisen pääomahuollon olemassaolon. Jos varainhankinta ratkaisevassa määrin näihin tarpeisiin muuttuisi ehdoiltaan kilpailuksi, muuttuisi myös näiden luottojen hinnoittelu markkinaehtoiseksi. Antolainauskorko nousisi. Näin kävisi pitkän päälle myös edellä mainittujen yhteiskunnallisesti tärkeiden erityisluottojen kohdalla.

Käyttelytilien osalta hallituksen esitys merkitsee suunnilleen nykyisen tilanteen säilymistä. Näiden tilien tämän määräistä verottomuutta voidaan puolustaa mm. sillä, ettei tällainen talletus tuota reaalkorkoa. Toisaalta kyseessä olevat tilit yleisimmin ovatkin maksuliikenteen

huoltoa varten eikä perinteistä säästämistä varten. Kuuden kuukauden, 12 kuukauden ja 24 kuukauden määräaikaistilien osalta hallituksen esitys merkitsee kuitenkin ratkaisevaa muutosta nykyiseen käytäntöön. Kuten jo totesin, kuuden kuukauden ja 12 kuukauden verottomat tilit hallituksen esitys lopettaa kokonaan. 24 kuukaudenkin tilin korko pienenee neljänneksellä.

Määräaikaistilien verotuskohtelun osalta keskustan eduskuntaryhmä ei voi hyväksyä hallituksen esitystä. Esitys johtaa perinteisen säästämisen, erityisesti pitkäaikaissäästämisen, vähenemiseen. Pitemmän päälle se myös vaikuttaa rahalaitosten hoitamien tärkeiden yhteiskunnallisten tarpeiden tyydyttämiseen kohtuullisin antolainausehdoin. Esitys lisää myös taloudellisen päätösvallan alueellista keskittymistä. Verotuksen yksinkertaistamis-, selkeyttämisen- ja ennakoitavuuspyrkimysten kannalta esitys johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen.

Tallettajien kannalta esitys merkitsee useissa tapauksissa selviä menetyksiä nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Kuten olen jo todennut, esitys kohdistuu myös tavallisiin piensäästäjiin ja on tässä suhteessa osoitteeltaan väärä.

Ohjelmajulistuksessaan hallitus sanoo, ettei tavanomaisia talletuksia veroteta. Perinteisesti tallettajien keskuudessa tavanomaisten talletusten käsite on kattanut myös määräaikaissäästämisen. Tällä esityksellään hallitus on rikkomassa antamaansa lupaa tai ainakin muuttamassa tavanomaisen talletuksen käsitettä.

Keskustan eduskuntaryhmän mielestä tavanomaisten talletusten veronhuojennuskohtelu on säilytettävä nykyisellään. Talletusten verovapaus on tarpeen erityisesti yksityistalouksien, pienten yritysten ja maatilojen tavanomaisen pankkirahoituksen saatavuuden säilyttämiseksi. Mikäli tämä pankkien suorittama taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti keskeinen toiminta häiriintyy, muut rahoitusmarkkinoiden lohkot eivät sitä korvaa.

Veronhuojennusten sisällöstä päättäminen nykyiseen tapaan on kyllä osaksi eduskunnan ulkopuolella, sehän perustuu pankkien väliseen korkosopimukseen ja siinä suhteessa se ei ole perusteltu. Keskustan eduskuntaryhmä hyväksyykin järjestelmän rakenteen muuttamisen niin, että veronhuojennukset sidotaan Suomen Pankin peruskorkoon.

Käyttelytilien osalta hyväksymme edellä sanottuun perusteluun verovapaan talletuksen rajaksi hallituksen esittämän Suomen Pankin peruskoron vähennettynä 4 prosenttiyksiköllä.

Sen sijaan 6 kk:n määräaikaistileillä verovapaan koron tulee mielestämme olla nykyisellä tasolla eli peruskorko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, 12 kk:n tileillä peruskorko vähennettynä 1 prosenttiyksiköllä. 24 kk:n määräaikaistalletuksissa verovapaan koron määräksi esitämme Suomen Pankin peruskorkoa eli nykyistä tasoa. Tämän sisältöisenä laki tulisi mielestämme myös säätää pysyväksi.

Tulemme keskustapuolueen eduskuntaryhmän toimesta tekemään lain toisen käsittelyn yhteydessä edellä esitettyjen periaatteiden mukaiset muutosesitykset hallituksen esitykseen.

Ed. Hilpela (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Heikkinen otti tehtäväkseen ryhtyä ennustamaan, mitä tulee tapahtumaan, kun tämä laki rupeaa vaikuttamaan. Hän teki hyvin synkkiä ennusteita, ja ennusteethan ovat sellaisia, että ne joko toteutuvat tai sitten eivät toteudu. Kun nyt sitten ei-toteutuvien ennustusten osalta on aina tapana myöhemmin selitellä, miksi näin ei käynytäkään — itse en nyt siis ryhdy ennustamaan, herra puhemies — niin totean, että ehkäpä keskustapuolueen piirissä on sitten hyvä muistaa, että itse asiassa trendi kotitalouksien säästämisasteen suhteen on ollut tällä vuosikymmenellä jo hyvin voimakkaasti aleneva, joten ehkä se on hyvä ottaa huomioon sitten, kun ruvetaan selittelemään näitä ennustuksen tuloksia aikanaan.

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Me tulemme lakiesityksen toisessa käsittelyssä esittämään ehdotuksia, jotka takaavat hallituksen esittämän verouudistuksen yhden tärkeän periaatteen, kaikkien tulojen samankaltaisen verottamisen, toteutumisen. Tämä esitys ei sitä tee. Tämä esitys merkitsee jyrkkää poikkeamista hallituksen itsensä määrittelemistä linjoista. Mutta palaamme asiaan toisessa käsittelyssä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotukset laiksi kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Esitellään pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn

siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 53 ja lakialoite n:o 50, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsitellyn pohjana on pankkivaliokunnan mietintö n:o 2.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Arvoisat sosialidemokraatit ja muut porvarit! Muistutan teille siitä englantilaisen taloustieteilijän John Maynard Keynesin tärkeästä periaatteesta, että kaikilla ihmisillä pitäisi olla työtä ja että julkisen vallan pitäisi omalla politiikallaan työllistää ihmisiä, luoda ihmisille tilaisuus tehdä työtä. Minä en kovasti poikkea teidän porvarillisen oppi-isänne Keynesin periaatteesta, kun minä sanon, että jos parannetaan pörssitoiminnan edellytyksiä, niin keinottelu kasvaa suhteessa siihen, että tehtäisiin tarpeellista ja hyödyllistä toimintaa. Siis tällainen periaate on taloushistoriasta johdettu eikä kovin marxilainen edes, niin että se haittaisi teidän ajatteluanne ja saisi aikaan jotain luonnollista vastustusta tällaista toimintaa kohtaan.

Jos parannetaan pörssitoiminnan edellytyksiä, niin lyhytjänteisyys kasvaa suhteessa pitkäjänteisyyteen. Ei pyritäkään yhteiskunnan toiminnalla luomaan uusia työpaikkoja pitkällä tähtäimellä. Halutaan vain lyhytaikaiseen rahan siirtelyyn ja keinotteluun perustuvia etuja siihen tapaan, että rahaa sataisi taivaasta tai ilmestyisi tyhjistä. Eihän niin tietystikään tapahdu. Keinottelu, jota te edesauttamalla optiopörssitoimintaa Suomessa edistätte, on vain kuplia investointivirrassa. Ongelma on se, että nämä kuplat ohjaavat itse virtaa niin, että rahoja ei käytetä työllistävään toimintaan, arvoisat sosialidemokraatit, työväenliikkeen perinteen entiset jatkajat. (Ed. Hämäläinen: Teillähän ne rahat kasinopelissä kulkee!) — Ei ole enää, ed. Hämäläinen, rahat kasinopelissä. Olemme opineet, että näin ei pitänyt tehdä. Varoitin siitä Suomen kommunistista puoluetta jo viime vuoden syyskuussa julkisesti.

Hyvät sosialidemokraatit! Varoitin teitäkin siitä, että jos te edistätte kasinotoiminnan edellytyksiä maassamme, niin käypi huonosti, käypi huonosti tälle kansantaloudelle eikä lisäännä työllisyys tässä maassa teidän toimenpiteittenne seurauksena. Siis varoitus on nyt annettu. Me jäämme odottamaan, milloin tulee seuraava

pörssiromahdus, joka romahduttaa myös teidän taloudellisen toimintanne perusteet, jos te rakennatte toimintanne tällaisten optiopörssien varaan.

Hommat on hoidettu huonosti, sanoo porvarillinen kansantaloustieteilijä John Maynard Keynes, kun maan pääomahuolto ja pääomamarkkinoiden kehitys tulee riippuvaiseksi kasinotoiminnasta. Ja se tulee, jos teidän hyväksymänne optiopörssit otetaan käyttöön. (Ed. Kekkonen: Tällähän säädellään sitä anarkiaa, mikä nyt on olemassa!) — Ed. Kekkonen, meillä on vaihtoehtona nyt kaksi lakiesitystä. Meillä on ed. Pulliaisen lakiesitys n:o 50, jossa kielletään kaupankäynti optioilla ja termiineillä, koska se on tarpeetonta ja hyödytöntä puuhaa. Sitten meillä on teidän porvarien lakiesitys, teidän porvareiden, demareiden ja kokoomuslaisten, lakiesitys, jolla jotenkin muka vain säädellään tätä optiopörssitoimintaa, puutteellisesti, niin kuin edellisessä puheenvuorossani osoitin, huolimattomasti ja puutteellisesti valmistellun esityksen pohjalta, hätäisesti valmistellun esityksen pohjalta, pankkivaliokunnan kiireisen ja perusteisiin tunkeutumattoman valmistelun pohjalta.

Siis nämä ovat vaihtoehdot: Ehdotus, että kielletään kaupankäynti näillä. Ed. Pulliaiselle sanoisin, että meidän täytyy parantaa sitä lakiesitystä vielä vähän, meidän täytyy kieltää kaupankäynti vakioiduilla optioilla ja termiineillä, sen me siihen lisäämme. Silloin se lakiesitys on täydellinen, joka auttaa maamme taloudellista kehitystä. Tämä hallituksen esitys joka tapauksessa asettelee sääntöjä, jotka ovat puutteellisia, ikään kuin kapitalistin toimintaa, ikään kuin hänen moraaliaan voitaisiin julkisen vallan toimenpitein kontrolloida. (Ed. Kekkonen: Totta kai voidaan!) — Pyytäisin ed. Kekosta panemaan sitten kuriin Suomen Yhdyspankin ja Kansallis-Osake-Pankin ja muut tällaiset mustekalat, joiden lonkerot imeytyvät kansantalouden terveisiin osiin ja jotka imevät korkomarginaalia tuottavasta, työllistävästä taloudellisesta toiminnasta ennätysuuriksi voitokseen. Pankaa kuriin tämä suurten liikepankkien toiminta, jos pystytte. (Ed. Kekkonen: Jelppeä vähän!) — Jos apua pyydätte, niin saatte. Jos esitätte sellaisen lakiesityksen, jolla tätä toimintaa pannaan kuriin, niin lupaan suoralta kädeltä koko kansandemokraattisen ryhmän ja myös demokraattisen vaihtoehdon ryhmän tuen. Vaikka en sen ryhmän puolesta pysty puhumaankaan, koetan tehdä parhaani, että myös

he olisivat sellaisen lakiesityksen kannalla. Siitä ei nyt ole kysymys.

Investointien pitäisi olla yhtä pysyviä kuin avioliitto. Jos myydään entistä enemmän entistä vähempää, niin kuin optiopörssissä tapahtuu, silloin huomio on pois työllistävistä toiminnasta. Ed. Rinne, nyt on jälleen kysymys siitä, että pitäisi sitä kokoomuskollia vähän ruveta pesemään, kylvettämään ja panemaan se kokoomuskolli järjestykseen. Toivoisin, että ed. Rinne tämän asian käsittelyn yhteydessä saisi ryhmätoverinsa mukaan siihen tarpeelliseen ja hyödylliseen toimintaan.

Herra puhemies! Tulemme toisessa käsittelyssä esittämään parannuksia tähän lakiin. Haluamme, että Teollisuuden Keskusliiton ja Keskuskauppakamarin asiantuntijoiden lausuntoja kuunnellaan, asiantuntijoiden, jotka ovat sitä mieltä, että pitäisi asettaa ulkomaalaisrajoituksia optiopörssissä toimiville keinottelijoille eli siis pitäisi kieltää ainakin aluksi osto- ja myyntitoiminta optiopörssissä ulkomaisilta sijoittajilta. Kuulostaa kovin tarpeelliselta vaatimukselta, mutta siihenkään te sosialidemokraatit ette ole tulleet mukaan. Te ette ole edes isänmaan asialla sen ohella, että te ette ole Suomen työväenluokan asialla tämän tyyppisiä asioita ajaessanne, toisin kuin me ed. Pulliaisen kanssa olemme.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Seppänen toistamiseen syyttää esillä olevaa lakiesitystä hätäisestä valmistelusta ja hätäisestä käsittelystä. Ed. Seppänen ilmeisesti odottaisi vaikka sosialismin aamunkoittoon, ennen kuin hän olisi valmis tämän asian eduskunnan käsittelyyn ottamaan. Me sosialidemokraatit olemme sitä mieltä, että kun parhaillaankin optiomarkkinat ovat käynnissä ja kasinopeli jyllää, niin kuin SKP:n piirissä on varsin hyvin viime aikoina huomattu, niin sitä pitää myös pystyä säätelemään.

Ed. Seppäsen täällä käyttämät puheenvuorot muistuttavat huomattavasti niitä samoja äänenpainoja, joita kaikkein porvarillisimmat asiantuntijat valiokunnassa esittivät, kun he esittivät nimenomaan tämän lain käsittelyn ja säätämisen ja voimaantulon lykkäämistä ja arvopaperikaupan säätelemistä kokonaislain yhteydessä.

Sitä paitsi ed. Seppänen syyllistyi hätävarjeluun liioittelemiseen, kun hän kieltäisi myös termiinkaupan. Kaikkein radikaaleimmatkin asiantuntijat valiokunnassa, jotka arvostelivat optiokauppaa ja pitivät sitä lottoon ja arpajais-

pelein rinnastettavana, olivat sitä mieltä, että termiinkauppa on vakiintunutta kaupankäyntiä, jota on keskiajalta saakka rahamaailmassa harrastettu ja jonka käynnistä ei ole samalla tavalla huomautettavaa myöskään näillä radikaaleimmilla asiantuntijoilla.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En haluaisi odottaa sosialismin aamunkoittoon asti, jotta tämä asia käsiteltäisiin, vaan torstai-iltaan kello 18.15 asti, johon pyysimme asiaa lykättäväksi, jotta pääsisimme yhden kerran tämän asian käsittelyvaiheessa puhumaan iltapäivällä, ettei olisi näitä yöistuntoja. Siinä mielessä sosialismin aamunkoittoon on kyllä vielä pitempi matka kuin torstai-iltapäivään.

Mitä tulee ed. Hämäläisen todistamiseen kaupankäynnistä ja termiineistä, niin juuri sitä halusin lisätä tähän ed. Pulliaisen ehdotukseen, että kielletäisiin kaupankäynti vakioiduilla termiineillä, joka on eri asia kuin nyt käytössä olevat termit. Sen takia tämä pieni lisäys lakiesitykseen meidän täytyy ed. Pulliaisen kanssa, toivottavasti teidän myötävaikutuksellanne, saada aikaan.

Ed. Björklund: Herra puhemies! Siihen nähden tietysti ed. Seppänen esiintyy täällä aivan tarpeettoman mahtailevasti, että hän ei ole edes omassa vastalauseessaan osannut ratkaista, kummalla kannalla hän on: haluaako hän tämän optiokaupan kieltää vai haluaako hän lakia, jota hän pitää parempana kuin hallituksen esitys? Se on sisäisesti ristiriitainen vastalause, ja se osoittaa linjattomuuden ed. Seppäsen kannotoissa koko tässä kysymyksessä.

Ed. Seppänen voisi tietysti myös puhua vähemmän mahtailevasti kääntyessään toisen työväenpuolueen suuntaan silloin, kun hän varsin hyvin itse tietää, että hänen oma puolueensa on ollut vaihtamassa sirppiä ja vasaraa luokkataistelun välineinä kasinotalouden pelimarkkoihin, olkoonkin että huonolla menestyksellä. Mutta juuri siitä on nyt kysymys, että näille pelisäännöille pannaan selvät rajat ja pannaan sellaiset rajat, että julkinen valta pystyy tätä toimintaa valvomaan.

Kun keinottelijat nyt ovat liikkeellä, niin ed. Seppänen lähtee siitä, että kun oppositio pitää kesätaukoa, niin keinottelijatkin pitävät kesätaukoa. Mutta keinottelijatpa eivät pidä kesätaukoa. Sen vuoksi tässä laki tarvitaan. Sen vuoksi tässä on kiirehditty. Sen vuoksi hallitus

ja oikeusministeri ansaitsisivat kiitoksen siitä, että tässä on toimittu pian, eikä tuollaista ylenkatsovaa vähättelyä.

Tai sitten on niin, että ed. Seppänen ei ymmärrä sitä, että me olemme tekemisissä tässä tyypillisen kieltolakiproblematiikan kanssa ja joudumme ratkaisemaan sen, panemme me pystyyn kieltolain, joka aiheuttaa sitten "salakuljetusta" ja "kotipolttoa", vai avaammeko me sallituksi toiminnan, sääntelemme sen ja estämme mustien pörssien ja hillittömien mustien markkinoiden synnyn. Tästä kieltolakiproblematiikasta nytkin on kysymys, ja hallitus on tässä tehnyt kaikkensa, jotta saataisiin jonkin näköiset pelisäännöt aikaan.

Kun edellisessä istunnossa ed. Seppänen puhui tästä kiireestä, niin kyllä hän tavallaan oli oikeassa ja kiinnitti huomiota juuri niihin asioihin, jotka ovat tehneet tämän asian käsittelyyn niin vaikeaksi kiireen vuoksi, olkoonkin että pankkivaliokunta käytti kaksi viikkoa tämän asian varsin perusteelliseen käsittelyyn. Mutta yhtä kaikki, kiire tätä käsittelyä on vaivannut.

Mutta ed. Seppänen tietysti sen tähden hurskastelee, että hän tietää hyvin, että ellei tätä lainsäädäntöä nyt saataisi aikaan, niin keinotellulle kesän jälkeen olisi paljon vaikeampaa saada minkäänlaisia suitsia suuhun.

Herra puhemies! Sitten tietenkin on niin, että koko tämä toiminta osoittaa, minkälaisessa vaiheessa suomalainen talous ja suomalainen kapitalismi on. Asiantuntijoilta on ollut tavattoman vaikeata saada uskottavaa selvitystä siitä, että nämä optiomarkkinat sinällään olisivat hyödyllisiä. Esimerkiksi kun asiantuntijoita yrittää saada selvittämään sen, minkä tähden Suomen kansantalous nyt todellakin tällaisia markkinoita kaipaisi, niin argumentteja sen puolesta, että tällä tavoin edistettäisiin pääomien tehokkaampaa allokoitumista eli rahojen hakeutumista sinne, missä niitä tuotannollisesti tarvittaisiin, on aika mahdoton saada. Pieni järjen häivä on sellaisessa perustelussa, että tietyt optiot toimivat ikään kuin vakuutuksina ja pehmentävät arvopaperikurssien heilahteluja, olkoonkin että sitten on taloustieteilijöitä, jotka perustellusti voivat osoittaa, että tämä spekulatioelementti saattaa vaikuttaa toiseenkin suuntaan. Mutta yhtä kaikki, missä järkevimmillään optioille syntyy joitakin perusteluja, se on siinä, että saadaan aikaan tiettyä vakuutustoimintaa, ikään kuin tietyn arvopaperisalkun kurssikehitystä vastaan voi vakuuttaa hankkimalla optio ja jalkaa riskiä.

Mutta se, mikä sitten tuntuu jo tietyllä tavalla pelottavalta näkymältä, on se, että nythän optioita kehitetään siihen, että niitä irrotetaan todellisista arvopapereista, joiden takana on jotakin omaisuutta, ns. indeksi- eli korioptioiden avulla. Indeks- ja korioptiot ovat puhtaasti laskennallisia satsauksia, ja ne merkitsevät oikeastaan sitä, että pörssitoiminnassa ei kori- ja indeksioptioilla enää käydä mitään todellista arvopaperikauppaa vaan ne ovat eräänlaista veikaustoimintaa tai vedonlyöntiä, jossa jalkapallojoukkueiden sijaan ja ravihevosten sijaan ovat astuneet Rauma-Repola, Kymi-Kymmene ja Spontel, ja mitä ne ovatkaan. Kun tämä toiminta siirtyy vedonlyöntitoiminnaksi, jossa ryhdytään liikuttamaan spekulatiivista pääomaa, tottahan siinä suomalaiseen yhteiskuntaan ja talouselämään luodaan häiriökehityksen siementä. Ei tämä mikään miellyttävä kehitys tältä näkökulmalta ole.

Ed. Seppänen tietää varsin hyvin, että sosialidemokraatit, joihin hän täällä nyt on erityisesti vedonnut, ovat kyseisen problematiikan hyvin voimakkaasti tiedostaneet eivätkä ole suinkaan olleet innostuneita tällaisen uuden innovaation tuomisesta. Mutta missä meidän näkökantamme nyt eroavat, se on siinä seikassa, että siinä, missä ed. Seppänen luottaa toiveajatteluun tai suoraan propagandaan, sosialidemokraatit ovat miettineet sitä, miten toiminnan saisi todella julkisen vallan ohjaukseen. Siitä on seurauksena niin nyt käsiteltävä esitys kuin myös se kiire, jota ed. Seppänen niin tekopyhästi täällä hämmästeli.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! On vahinko, että ed. Björklund ei ollut silloin paikalla, kun laki tuli eduskuntaan. Kävimme silloin tämän keskustelun jo yhteen kertaan, eikä sitä liene tarpeellista täällä toistaa. Mutta haluan vielä korostaa sitä, että kysymyksessä ei välttämättä ole kieltolaki, jota me ajamme, siinä merkityksessä kuin se on alkoholikysymyksessä. Kieltolaki on ymmärtääkseni sitä, että ei saa ostaa viinaa. Me sallimme viinan oston mutta emme halua, että ruvettaisiin käymään kauppaa oikeudella ostaa ja myydä viinaa. Siis emme me rajoita viinanostoa vaan haluaisimme, että eivät tulisi kaupankäynnin kohteiksi sellaiset oikeudet, jotka eivät lisää viinansaantia maassamme.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Vihreän liikkeen piirissä puhutaan hyvin mielellään

prosesseista — en tiedä, minkä takia, mutta näin on. Tuo sopii kuitenkin nyt käsiteltävään asiaan omalta osaltani oikein hyväksi aloitukseksi. Kun lehtisälissä lueskelin päivän lehtiä sen jälkeen, kun hallitus oli saanut valmiiksi oman ehdotuksensa nyt käsiteltävänä olevaksi lainsäädännöksi, välittömästi optionuorukaiset antoivat julkilausuman, jonka mukaan heidän mielestään pitää vielä voimakkaammin säädellä ja rajoitella optiokauppaa. Siis toisin sanoen se oli vaste siihen, että eräällä tavalla pupu oli jo mennyt housuun.

Sitten luin oikeusministerin erään kannanoton — niin ikään lehdistä — jossa hän totesi jotenkin tähän tyyliin, että itse asiassa vakioitujen optioiden ja termiinien käyttö olisi pitänyt kieltää, mutta kun nyt kauppaa lähdettiin käymään, tehdään sitten sääntelylaki. Sitä filosofiahan ed. Björklund kuvasi sitten.

Minulle henkilökohtaisesti tuli mieleen se, että eikö silloin heti, kun havaittiin, että nyt ollaan lähdessä tielle, joka on erinomaisen vaikeasti hallittavissa oleva, olisi välittömästi pitänyt tuoda eduskuntaan hyvin näpäkkä lakiehdotus, jossa kielletään — puhutaan nyt vain vakioiduista optioista ja termiineistä — niillä käytävä kauppa. Jos sitten ed. Björklundin äsken esittelemä filosofia olisi hallituksen piirissä osoittautunut relevantiksi, ajamisen arvoiseksi, sen jälkeen tästä ”nollatilanteesta” olisi rakennettu huolellisesti se lakiesitys, jota eduskunta käsittelee, sääntelylakiesitys. (Ed. Björklund: Mutta kun keinottelijat eivät antaneet oikeusministeriölle enempää aikaa, tässä piti toimia nopeasti!) — Minä kirjoitin omaa rinnakkaislakialoitettani 20 minuuttia ja perusteluja 3 minuuttia, ja se oli siinä. Täältä tulee viikossa lakiesitys valmiina vahvistusmenettelyä varten. Ei se olisi vaatinut tämän pitempää aikaa. Heti, kun viime talvena nähtiin, miten optiopörssitoiminta lähtee käyntiin, se olisi ollut erinomaisen nopeasti aikaansaataavissa.

Kun puhun prosessista, arvoisa puhemies, kiinnitän huomiota siihen, kuinka se jatkuu siinä asiakirjassa, joka valiokunnan mietintönä jaettiin tänä iltana pöydälle. Heti valiokunnan kannanottojen alussa todetaan näin: ”Johdannaismarkkinoiden käynnistymisen johdosta lakiehdotusta on valmisteltu kiireellisenä ennen arvopaperikauppalaain säätämistä. Ilmeisesti kiireestä johtuen kaikkia säännöksiä ja niiden säädöstasoa ei ole ehditty harkita riittävän perusteellisesti ja huolellisesti.” Tässä tunnustetaan eräs vaihe varsin puutteellisesti hoidetuksi.

Jälleen viittaan siihen, mitä äsken totesin — en toista sitä — mikä olisi pitänyt olla ensireaktio tähän tilanteeseen. Nyt ollaan jo selittelyvaiheessa numero yksi.

Totean valiokunnan kannanotosta sivulta 4 kaksi kohtaa. Ensinnäkin kehoitetaan pankkitarkastusvirastoa valvomaan kyseistä toimintaa. Harvinaisen selvä huoli siitä, että homma ei hoidu valvomatta. Edelleen jatkuu näin: ”Lisäksi pankkitarkastusviraston on seurattava johdannaismarkkinoiden kehitystä ja toimintaa sekä neuvoilla ja ohjeilla pyrittävä ehkäisemään niillä ilmeneviä epäkohtia.” Siis odotettavissa olevia epäkohtia, joihin pitäisi olla reagoitu.

Edelleen totean, että valiokunnan mietintö päättyy varsin syvään huoleen erään omistajaryhmän kohtalosta. Siinä sanotaan näin: ”Lisäksi valiokunta edellyttää, että tämän lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta seurataan johdannaismarkkinoiden kehityksen ja sijoittajan, erityisesti piensijoittajan, suojan kannalta. Tarpeen vaatiessa lainsäädäntöä on muutettava viivyttämättä havaittujen epäkohtien poistamiseksi.” Siis jälleen negatiivinen odotus epäkohdista, kohtaloista, ja vielä kohtalosta vähiten omistavan omistajajoukon osalta.

Kun — näin ed. Paloheimo minulle kertoi — asiaa valiokunnassa käsiteltiin ja kysyttiin optioherroilta, voivatko he kansantalouden tarpeiden avulla perustella sitä, että vakioiduilla optioilla ja termiineillä pitää saada käydä kauppaa, tällaista perustelua he eivät olleet pystyneet esittämään. Edelleen Teollisuuden Keskusliitto ja Keskuskauppakamari jo instituutioina halusivat, niin kuin ed. Seppäsen vastalauseesta käy ilmi, rajata vielä ostajat kotimaisiksi ostajiksi. Jälleen rajoitus rajoituksen jälkeen. Ei voida henkilökohtaisen näkemykseni mukaan tulla mihinkään muuhun lopputulokseen kuin siihen, että tässä vaiheessa ainoa järkevä teko on näpäkästi kieltää vakioiduilla optioilla ja termiineillä käytävä kauppa.

Ed. Björklund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siinä, mitä ed. Pulliainen täällä sanoi perustellessaan johtopäätöstään, on paljon sellaista, mihin voin yhtyä, kun hän kertoi, miten me valiokunnassa säälimättömästi kritisoimme kiireessä tehdyn lain puutteita ja ryhdyimme niitä korjaamaan, kun hän puhui siitä, miten vaadimme pankkitarkastusviraston toiminnan tehostamista, jotta lain edellyttämällä tavalla voitaisiin toimia, ja myös siltä osin, kun oli puhe piensijoittajien turvasta, olkoon-

kin että voi aina miettiä, tarvitseeko sijoittajia, jotka tällaiseen uhkapeliin lähtevät mukaan, millään lailla erityisesti turvata. Yhtä kaikki valiokunta oli sitä mieltä, että piensijoittajien asema on varmistettava.

Mutta johtopäätös, johon ed. Pulliainen tulee, on minulle käsittämätön. Kun hän katsoo, että näin dekreetillä, lailla, voitaisiin — tuosta vain — olemassa oleva todellisuus kieltää, se voidaan kieltää vain siinä mielessä, että suljetaan silmät ja pannaan pää pusikkoon. Tosiasia on, että kyseessä on toiminta, joka siirtyy mustaksi pörssiksi, jos se julistetaan laittomaksi. Meille on tärkeämpää, että me saamme todellisen otteen tästä toiminnasta sääntelylailla kuin että teemme täällä moraalisesti kauniin lain ja sallimme täysin moraalittoman todellisuuden.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi olla toteamatta ed. Björklundille sitä, mikä on helpommin valvottavissa, sekö, että on erinomaisen monimutkaiseksi ja sekavaksi jäänyt lainsäädäntö, vai se, että jokin toiminta on absoluuttisesti kielletty. Minun logiikkani sanoo, että jälkimmäinen on paljon helpommin valvottavissa kuin edellinen.

Ed. Björklund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Siinä tapauksessa minua todella kiinnostaisi se, miten ed. Pulliainen puuttuu esim. kaikkeen siihen elektroniseen yhteydenpitoon, jolla kyseisiä asioita tänä päivänä hoidetaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan niin, että nyt ollaan hakkereiden toimintaan puuttumassa rikoslainsäädännöllä jne. Ihan samoilla kaapeleilla se toimii kuin tämäkin silloin.

Ed. Karkinen: Herra puhemies! Olisi varmaan eduskunnan ajan väärin käyttämistä alkaa ed. Seppäsen ja ed. Pulliaisen kanssa keskustella kansantaloustieteen perusteista. (Ed. Pulliainen: Kun ei pärjää!) Totean vain sen, että piensäästäjien aseman turvaaminen sopii kyllä valtiotieteilijä Keynesin talousoppien kaaviointiin.

Tämän asian valmistelu ei suinkaan ole ollut niin puutteellista ja hajanaista, kuin eräät aikaisemmat puheenvuoron käyttäjät ovat antaneet ymmärtää. Tosiasia on, että oikeusministeriössä on seurattu alan kansainvälistä kehitystä siitä

alkaen, kun tämä sinänsä vanha kaupankäynnin muoto on uudestaan virinnyt ja saanut järjestyneitä muotoja, ja saman ajan myös tätä hallituksen esitystä on valmisteltu. Tuskinpa sen asiallinen sisältö paljonkaan olisi siitä muuttunut, vaikka valmisteluaika olisi ollut pitempi. Eräitä teknisiä virheitä siihen sisältyi, mutta ne olemme valiokunnassa korjanneet.

Tosiasia nimittäin on, että perinteisten arvopaperimarkkinoiden rinnalle ovat myös Suomessa syntyneet ns. johdannaismarkkinat eli kaupankäynti optioilla ja termiineillä. Nyt nämä markkinat toimivat ilman valtakunnallista lainsäädäntöä ja virallista valvontaa. On tietenkin totta, että suomalainen kansantalous tulisi toimeen ilman optioita ja termiinejä, ainakin ilman optioita, termiinit ovat ehkä vakiintuneempi muoto, mutta ei löydy riittävää perustetta niiden kieltämiseen. Sen sijaan valvonta ja sääntely on tarpeen siitä syystä, että saataisiin sijoittajat, nimenomaan piensijoittajat, ja markkinat suojaetuiksi epäterveiltä menettelytavoilta, muiden kuin markkinaperusteiden hintariskien ehkäisemiseksi riittävillä vakuus- ja valvontajärjestelmillä ja markkinoille tuotavien johdannaisopimusten ehtojen valvonnalla. On myös varmistettava, että tämä uusi kaupankäyntimuoto ei ehkäise perinteisten arvopaperi- ja rahoitusmarkkinoiden kehitystä ja vaaranna niitä kohtaan tunnettavaa luottamusta. Erikoisesti luonnollisten henkilöiden ja piensijoittajien suojaaminen on välttämätöntä, että heille voitaisiin tarjota mahdollisuus osallistua optio- ja termiinisijoituksiin ainoastaan lailla säännellyillä ja viranomaisten valvomilla markkinoilla.

Kun optiokauppa virisi Pohjoismaissa, tapahtui vuonna 1987 Ruotsissa siten, että markkinoilla tapahtuneet väärinkäytökset aiheuttivat eräille pankeille ja vakuutuslaitoksille useiden satojen miljoonien kruunujen suuruisia tappioita. Tässä juuri on vaarallinen tilanne, joka saattaa syntyä, jos optiokauppaa ei riittävästi valvota ja säännellä. Pankkien ja vakuutuslaitosten tappioiden mukana menetyksiä aiheutuu ei ainoastaan niille, jotka ovat itse osallistuneet sijoitustoimintaan, vaan myös kaikille pankin asiakkaille siitä syystä, että pankkien perimät maksut ja korko ilman muuta nousevat. Pankit siirtävät tappionsa maksuihin ja korkoihin. Tämän vuoksi kärsimään voi joutua henkilö, jolla ei ole ollut ollenkaan halua eikä mahdollisuutta osallistua optiomarkkinoihin henkilökohtaisesti, ja tällaisia sijoittajia meidän on

suojattava. On meneteltävä niin kuin valiokunta ehdottaa. Lainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta on seurattava johdannaismarkkinoiden kehityksen ja sijoittajan, erityisesti piensijoittajien, suojan kannalta. Ja jos tämä Suomessa uusi kaupankäynnin muoto osoittautuu jollain tavalla vaaralliseksi tai hankalaksi, on lainsäädäntöä muutettava sillä tavalla, että epäkohdat saadaan poistetuiksi.

Optiomarkkinoiden valvominen on tarkoituksenmukaista antaa, niin kuin hallitus esittää, virallisen elimen eli pankkitarkastusviraston valvontaan. Tästä syystä on pidettävä huolta siitä, että pankkitarkastusviraston on saatava riittävät voimavarat johdannaismarkkinoiden tehokkaaksi valvomiseksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotukset laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitellyt hallituksen esitys n:o 25 sekä lakialoitteet n:ot 21 ja 39, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Puheenvuoroa ei pyydetä.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta

Esitellään laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 62, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. K o k k o : Herra puhemies! Lakiehdotus kuntien kantokykyluokituksesta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta annettiin hallituksen taholta varsin myöhäisessä vaiheessa, eli jos tuo esitys haluttiin käsitellä tämän kevätistuntokauden aikana, valiokunnalle jäi aikaa lakiesityksen valmisteluun noin viikko.

Tietysti tuli ensimmäiseksi mieleen, että esityksen käsittely olisi jätettävä syksyyn. Mutta toisaalta taas kuntien ja kantokykyluokitustoi-
mikunnan työn kannalta on tärkeää, että lakiesitys tulee käsitellyksi jo kevätistuntokauden aikana, joten valiokunta halusi kiirehtiä käsittelyä.

Laki kuntien kantokykyluokituksesta annettiin ensimmäisen kerran vuonna 1967. Lakia jatkettiin sitten useita kertoja. Kunnan kantokykyluokka määräytyi vuosia ensisijaisesti kunnan menojen painotuksen mukaan. Tämä suosi menojen lisäyksiä, joilla toki paranneltiin kuntalaisten palveluja. Menolisäys johti näin kunnan kannalta edullisempaan kantokykyluokkaan ja suurempaan valtionosuuteen. Vuonna 1985 säädettiin pysyvä kantokykyluokituslaki. Tämän, nyt voimassa olevan lain mukaan kunnan taloudellista kantokykyä arvioitaessa otetaan ensisijaisesti huomioon kunnan asukasta kohti laskettu äyrimäärä. Myös muut rasitukset ja keskimääräinen olosuhteiden poikkeavuus otetaan huomioon. Tämän lain voimassaollessa on eräitä kuntien kantokykyluokituksen epäkohtia ja vinoutumia voitu selvästi korjata.

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä otetaan taas askel menopainotteiseen suuntaan. Esityksen mukaan veroäyrimäärä ja muut tekijät otetaan samalla painoarvolla huomioon kuntien kantokykyluokitusarvioitaessa. Tämä sisältyy lain 4 §:n uuteen 4 momenttiin. Valiokunnassa monet asiantuntijat pitivät tätä selvänä huononnuksena ja liian suurena muutoksena nykyiseen käytäntöön. Keskustapuolueen edustajat esittivät sen tähden valiokunnassa, että 4 momenttiin lisättäisiin sana ”vähintään”, eli ”kunnan taloudellista kantokykyä arvioitaessa otetaan 1 momentissa mainittu veroäyrimäärä huomioon vähintään samalla painolla kuin 2 ja 3 momentissa mainitut tekijät yhteensä”.

Se olisi ollut tietty lievennys ja vähäisempi muutos nykyiseen käytäntöön. Tämä ei saanut valiokunnassa enemmistön kannatusta. Siksi esitämme muutosta laki- ja talousvaliokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa. Lain toisessa käsittelyssä tulemmme

ehdottamaan vastalauseen mukaista sisältöä 4 §:n 4 momentille.

Tällä pyrimme siihen, että lain muutos ei johdaisi liian suuriin muutoksiin nykyiseen käytäntöön nähden. Uusi esitys laajentaa kantokyky- luokitustoimikunnan ja ministeriön harkintavaltaa entisestään merkittävästi. Tällä lienee myös vaikutusta kuntien valitusoikeuden vesitymiseen käytännössä tulevaisuutta ajatellen. Valitusratkaisujahan on muutama nyt voimassa olevan lain aikana tehty korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Nykyisen lain toimivuus on tässäkin suhteessa siis mitattu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

5) Ehdotukset laiksi Posti- ja telelaitoksesta

Esitellään valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 36 ja lakialoite n:o 41, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva lakiesitys koskee maamme ylivoimaisesti suurinta liike- ja palvelulaitosta. Posti- ja telelaitoshan työllistää tänä päivänä noin 45 000 ihmistä ja liikevaihto on noin 8 miljardin luokkaa. Mittattakoonpa millä muilla mittareilla tahansa, kysymys on ylivoimaisesti suurimmasta laitoksesta.

Valtion posti- ja teletoiminta on luoneeltaan aina ollut peruspalvelua kansalaisille. Se on sitä myös elinkeinoelämälle ja koko maamme virkakoneistolle. Tähän on historialliset perinteet. Toimintaa on tarvittu ja tarvitaan edelleen maan eri osien ja kansalaisten tasa-arvon turvaamiseksi. Mielestäni tällaista palvelutasoa ei voida luotettavasti mitata puhtailla liikelousmittareilla. Liikelousperiaatteet ja kansantaloudelliset vaikutukset eivät ole välttämättä samansuuntaiset.

Hallituksen esityksen mukainen laki ei turvaa liikelaitosuudistuksen yhteydessä sitä, että posti- ja teletoiminnan peruspalvelujen saataavuus taataan kaikille kansalaisille asuinpaikasta riippumatta. Lakiehdotus päivästoin sallii toimipaikkojen vähentämisen. Postin palveluja supistetaan koko ajan niin toimipisteitä sulke-malla kuin postiautolinjoja vähentämällä. Tulevaa käytäntöä ennakoi mielestäni hyvin selvästi Posti- ja telelaitoksen suhtautuminen esimerkiksi työllisyyslakiin. Posti- ja telelaitoshan ei ole työllistänyt koko maassa yhtään ihmistä uuden työllisyyslain voimassaoloaikana, kun työvoimaviranomaisten edellyttämä suositus olisi merkinnyt, että Posti- ja telelaitos olisi työllistänyt yli 1 000 ihmistä. Kuten tiedämme, työvoimaministeriökin on joutunut turvautumaan poikkeuksellisiin keinoihin asiantilan korjaamiseksi. Työvoimaministeriöhän on tehnyt Posti- ja telelaitoksesta kantelun oikeuskanslerille.

Kielteisen kehityksen estämiseksi ja kansalaisten tasapuoliseksi kohtelemiseksi peruspalvelujen osalta on tarpeen muuttaa lakiehdotuksen 3 §:ää siten, että Posti- ja telelaitos veloitetaan huolehtimaan riittävän toimipaikkaverkoston säilyttämisestä koko maassa. Tätä riittävyyttä voi eduskunta valvoa, mikäli hyväksytään keskustapuolueen esittämä muutos lain 3 ja 7 §:ään. Erityistä huomiota on kiinnitettävä haja-asutusalueiden palvelujen säilyttämiseen ja kehittämiseen. Nykyinen kehitys, joka merkitsee toimipaikkojen vähentämistä, on pysäytettävä. Kiinteillä postitoimipaikoilla on huomattava vaikutus syrjäseutujen asuttuina pitämiselle. Sen vuoksi syrjäisten postitoimipaikkojen säilyminen on turvattava. On kohtuutonta, että entistä useamman asiointimatkat saattavat uudistuksen myötä muuttua hyvinkin pitkiksi. Tärkeää on myös huolehtia, että kaupunkien laitamilla ja eri kaupunginosissa turvataan postin peruspalvelujen saatavuus.

Posti- ja telelaitoksen toiminta on valtiolle varsin kannattavaa. Valtion vuoden 1988 tulo- ja menoarvion mukaan Posti- ja telelaitoksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu ylijäämä on yli 850 milj. mk. Hyvä taloudellinen tulos huomioon ottaen on vastuutonta, että postin palveluja supistetaan koko ajan niin toimipisteitä sulkemalla kuin postiautolinjoja vähentämällä.

Valtion liikelaitoksia koskevan yleislain, jonka eduskunta hyväksyi viime vuonna, 9 §:n mukaan liikelaitoksen tulee hoitaa sille määrätty tehtävä tähän tehtävään myönnetyn kor-

vauksen ja tehtävästä saatavien muiden tulojen sekä tarvittaessa lisäksi muista tehtävistä syntyvän ylijäämän rajoissa. Tässä on se perustavaa laatua oleva olennainen muutos, mikä hallituksen esityksestä puuttuu. Tässä on ratkaiseva muutos yleislakiin verrattuna.

Hallituksen esityksen 6 §:n mukaan ei ole mahdollista, että liikelaitos hoitaa sille määrätyn tehtävän tarvittaessa muista tehtävistä syntyvän ylijäämän rajoissa. Ottaen huomioon laitoksen keskeisen yhteiskunnallisen palvelutehtävän sekä myös laitoksen hyvän kannattavuuden ei ole perusteltua poiketa yleislain periaatteista. Tämän vuoksi hallituksen esityksen 6 §:ää on täydennettävä niin, että muista tehtävistä syntyvää ylijäämää voidaan tarvittaessa käyttää Posti- ja telelaitokselle määrätyn tehtävän hoitamiseen. Tätä koskeva säännös on sisällytettävä nimenomaan lakitekstiin.

Lakiehdotuksen 7 §:ssä säädetään Posti- ja telelaitoksen toimintojen ohjauksesta. Säännös poikkeaa valtion liikelaitoksia koskevan yleislain 10 §:stä, jonka mukaan eduskunta päättää liikelaitoksen keskeisistä palvelu- ja muista toimintatavoitteista. Hallituksen esityksen 7 §:ssä sen sijaan ehdotetaan, että Posti- ja telelaitoksen ohjauksesta päättäisi liikenneministeriö eduskunnan hyväksyttyä tulo- ja menoarvion. Posti- ja telelaitoksen luonne ja yhteiskunnallinen merkitys huomioon ottaen on liikelaitoksen ylin ohjaus jätettävä eduskunnalle yleislain periaatteiden mukaisesti. Tällä tavoin on myös mahdollista turvata riittävä ja tasapuolinen laitoksen peruspalvelujen saatavuus koko maassa.

Hallituksen lakiesitys merkitsee yleislakiin verrattuna, niin kuin edellä olen todennut, paljon heikennyksiä, niin paljon heikennyksiä, että laki antaa tulevaisuudessa Posti- ja telelaitokselle niin rajattomat mahdollisuudet syrjäseudun ihmisten peruspalvelujen heikentämiseen, ettei lakiehdotusta tulisi missään tapauksessa hyväksyä ilman edellä esitetyn periaatteen mukaisia muutoksia.

Keskustapuolueen eduskuntaryhmä tuleeikin tekemään lakiesityksen toisessa käsittelyssä edellä olevien periaatteiden mukaiset muutosesitykset. Ellei muutosesityksiä saada aikaan, rohkenen esittää henkilökohtaisena mielipiteenäni, että opposition tulisi tutkia ennakkoluottomasti mahdollisuudet lain voimaantumisen siirtämiseksi niin, ettei se tulisi voimaan ainaakaan vielä vuoden 1989 alusta, mitä hallituksen esitys merkitsee.

Ed. Ranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kuten täällä mainittiin, postipalveluilla on tavattoman tärkeä merkitys sekä taajamien että haja-asutusalueitten lähipalveluitten turvaamisessa. Se merkitsee myös sitä, että tällä luodaan edellytyksiä yleensä haja-asutukselle sekä kyläyhteisöjen kehitykselle. Koska kuitenkin kysymys pysyvän asutuksen tukemisesta, tällöin on tärkeää myös, että nyt puheena olevat palvelut pystytään järjestämään pysyvinä. Valtiovarainvaliokunnan lausunnon mukaisesti tämä edellyttää ennakkoluulotonta yhteistyötä kunnallisten palvelusten järjestämisessä sekä myös kaupallisissa palveluksissa. Toisaalta myös on luotava edellytyksiä uuden teknologian käyttöönottoon, joka vain pystyy turvaamaan palvelusten pysyvän kehityksen. Palveluksia järjestettäessä on otettava huomioon myös yhdyskuntarakenne ja sen muutokset. Näitä näkökohtia valtiovarainvaliokunta korostaakin omassa lausunnossaan.

Tämä lakiesitys kaiken kaikkiaan merkitsee sitä, että eduskunta tulee asettamaan palvelutasovaatimukset ja osoittamaan myös palvelusten järjestämiselle riittävät määrärahat. Se on täysin luonnollinen yhteys. Toisaalta teletoiminnan kehitys tulee vaatimaan tulevaisuudessa huomattavasti lisää voimavaroja. Myös tämä edellyttää sitä, että Posti- ja telelaitos pystyy saamaan voimavarat investointeihin, mikä on välttämätöntä yleisemminkin kehityksen turvaamiseksi niin haja-asutusalueilla kuin kehitysalueillakin. Myös koko maan työllisyyden näkökulmasta telelaitoksen investoinnit on turvattava, ja tähän juuri lakiesitys tähtää.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tämän lain lähetekeskustelun yhteydessä käytin varsin perusteellisen puheenvuoron, jonka keskeiset sanomat ed. Heikkinen tässä palautti mieleen omassa äsken käytetyssä puheenvuorossaan.

Minä itse konkretisoin tuon silloisen esitykseni sillä, että jätin rinnakkaislakialoitteen n:o 41 hallituksen esitykselle. On ollut varsin miellyttävää todeta se, että eräät hallituspuolueiden kansanedustajat ovat käytäväkeskusteluissa tulleet ilmaisemaan näkemyksensä siitä, että itse asiassa tämä rinnakkaislakialoite sisältää juuri sellaisia ajatuksia, joita hekin olisivat halunneet tähän lakiin sisällyttää. Valitettavasti nuo ajatukset eivät kuitenkaan ole yltäneet toteutuksen asteelle niin, että valtiovarainvaliokunnassa olisi lain teksti parantunut näiltä osin. Kun tilanne

on näin, niin toisessa käsittelyssä tulen ehdottamaan, että käsittelyn pohjana on lakialoitteeseen n:o 41 sisältyvä lakiehdotus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi opettajankoulutuslain muuttamisesta

Esitellään sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Ehdotukset laiksi asumistukien ylimääräisestä tarkistamisesta

Esitellään sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan ensimmäiseen käsittelyyn siinä valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 75 ja lakialoite n:o 56, jotka sisältävät yllämainitut lakiehdotukset.

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Tämä asumistukien ylimääräinen korotusesitys lähetettiin viimein viime perjantaina sosiaalivaliokuntaan, koska keskustapuolueen taholta oli tätä pyydetty viikoksi pöydälle. Tänäpäin nyt sosiaalivaliokunta on sitten pääosin yksimielisesti täällä käsiteltävänä olevaan mietintöön päätnyt.

Hallitushan lähti esityksessään siitä, että asumistukilain nojalla heinäkuulta 1988 myönnettujen asumistukien määriä korotetaan 5 %:lla.

Hallituksen valmistelussa ympäristöministeriö oli alun perin omassa esityksessään lähtenyt siitä, että näitä asumistukia ylimääräisesti korotettaisiin 8,7 %:lla, ja tähän oli päädytty sillä, että ympäristöministeriön taholta tehtiin laskelmat perustuen asumistukea saavien ruokakuntien vuokra-asuntojen keskipinta-alaan eli noin 64 m²:iin, ja vuokrien noususta, joka johtui Suomen Pankin peruskoron korotuksesta yhdellä prosenttiyksiköllä, esitettiin tässä ympäristöministeriön ehdotuksessa 80 % kompensoitavaksi, mikä vastaisi asumistuessa yleensäkin asumiskustannusten noususta korvattavaa osuutta. Tällöin asumistuen keskimääräinen nousu olisi 51,20 mk kuukaudessa ja korotusprosentti tuo mainittu 8,7. Tämän kustannusvaikutus olisi kokonaisuudessaan 20 milj. mk.

Kuten lähetekeskustelu viime perjantaina antoi jo ymmärtää, hallituspuolueittenkin taholta asiantuntijakierroksen perusteella ja muutoinkin ottaen huomioon asumistuen varassa elävien ihmisten asema yleensäkin tämä 60 pennistä 1,50 markkaan neliömetrillä kuukaudessa tapahtuva vuokrankorotus haluttiin hallituspuolueitten edustajien taholta sosiaalivaliokunnassa korottaa 8,7 %:iin. Tällä tavoin päästäisiin noin 80 %:n kompensatioon asumiskustannusten nousussa asumistuen saajille.

Tämän valiokuntakäsittelyn yhteydessä kiinnitettiin huomiota siihen suurilla vuokralleantajilla käytössä olevaan menetelmään, jossa vanhempien asuntojen vuokrilla tuetaan uudempien asuntojen korkeita vuokria. Tämä on ongelma, jota osittain olisi voitu pienentää sillä, että vuosiluku, joka hallituksen esityksessä on rajattu vuoteen 1978, olisi muutettu vuodeksi 1975, tai sitten niin, että toinen virke hallituksen esityksen 1 §:stä olisi kokonaan poistettu. Käytännössä tämä olisi merkinnyt kuitenkin sitä, että vuokrien asumistukien korotuksia olisi tapahtunut myös sellaisille, joilla ei varsinaisesti vuokrien korotusta olisi ollenkaan tapahtunut, ja kustannukset olisivat tässä nousseet siitä, mihin nyt sosiaalivaliokunta päätyi, vielä 10 milj. markalla.

Tästä sitten johtuikin se, että sosiaalivaliokunta päätti liittää tähän mietintöön ponnien, jossa sanotaan, että hyväksyessään lakiehdotuksen sosiaalivaliokunta edellyttää, että hallitus asumistukea ja asumistukijärjestelmää ke-

hittäessään ottaa huomioon niin sanotuissa ta-sausvuokrataloissa asuvien asumistuen korotta-mistarpeen. Lisäksi valiokunta edellyttää halli-tuksen yleisestikin pyrkivän erityisesti lapsiper-heiden asumismenojen alentamiseen vuokra- ja omistusasunnoissa. Ponsilauseلمان viimeinen virke viittaa siihen, että tämä hallituksen esitys ei valiokunnan mielestä yksin riitä vastaamaan niitä tarpeita, joita Suomessa jatkuvasti on asu-misen osalta.

Arvoisa puhemies! Toivottavaa todella olisi-kin, että tämä asutustukijärjestelmän yleinen kehittäminen asumiskustannusten nousun joh-dosta todella tapahtuisi ja vuokralla asuvien asemaa kohennettaisiin. Toivottavaa on myös, että erityisesti nuorten lapsiperheiden, asuvatpa he sitten vuokralla tai heidät on houkuteltu pa-kosta hankkimaan itselleen omistusasunto, ase-ma erilaisin tavoin jatkossa turvataan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julis-tetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suu-reen valiokuntaan.

Esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta ja sosiaalivaliokunnalta

8) Ehdotukset yhdistyslainsäädännön sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 64; ja

toiseen lakivaliokuntaan

9) Ehdotuksen lääninoikeuksien muodostamis-ta alueelliseksi hallintotuomioistuimiksi koske-vaksi lainsäädännöksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 65.

10) Ehdotukset rikoslainsäädännön kokonais-uudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 66 esitellään va-liokuntaan lähettämistä varten.

Toinen varapuhemies: Puhemies-neuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin laki-valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Halli-tus on antanut eduskunnalle kesälukemistoksi opuksen "Rikos ja rangaistus", toisin sanoen rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen en-simmäisen vaiheen. On todennäköistä, että oi-keusministeri Louekosken oli tarkoitus esitellä tämä laaja lakipaketti täällä eduskunnassa, mutta tämän ajankohdan vuoksi hän on siitä es-tynt. Siitä huolimatta haluan tässä esittää muutamia näkemyksiä tämän nyt eduskunnalle annetun merkittävän lakiuudistuksen sisällöstä.

Kun tutustuu eduskunnalle nyt annetun halli-tuksen esityksen lakitekstiin, voi todeta, että kysymys on todella lakiuudistuksesta, ei vanhan lainsäädännön korjaamisesta, niin paljon eri-lainen lakiesitys on ainakin suurelta osin nyt voimassa olevaan lakiin vertailtuna. Kun lukee lakitekstin useampaan kertaan ajatuksen kans-sa, tulee huomanneeksi, että se on suhteellisen hyvin omaksuttavissa ja ymmärrettävissä näin ruohonjuurijuristinkin näkökulmasta. Tämä merkitsee mielestäni sitä, että lakitekstin laati-misessa on onnistuttu hyvin siitä huolimatta, et-tä tunnusmerkistöissä on menty melko pitkälle pikkutarkkuuteen nykyiseen voimassa olevaan lakiin verrattuna.

Lakitekstin sisällöstä on nähtävissä kasvaneet paineet, jotka ovat olleet kiirehtimässä rikos-lain kokonaisuudistuksen toteuttamista. Vaik-ka suurin osa käsittelee nykyisessä laissa krimi-nalisoituja tekoja osin tunnusmerkistöiltään uudelleen muotoiltuna, lakiin sisältyy myös uu-sia kriminalisointeja, jotka ovat syntyneet yhti-teiskuntaelämän, erityisesti talouselämän, voi-makkaiden muutosten johdosta.

Hallituksen esitys sisältää uudentyypisen rangaistusasteikon käyttöönottamisen. Puuttu-matta siihen tässä tämän laajemmalti on käytet-täviä rangaistuksia koskien todettava, että lais-sa on pyritty ottamaan huomioon yleisten näke-mysten piirissä syntyneet ja julkisessakin kes-kustelussa esiintuodut näkemykset siitä, millä tavalla rikosten rangaistavuuteen pitäisi suhtau-tua eri osa-alueilla. Tavanomaisten rikosten ku-ten varkauden, luvattoman käytön, kätkemis-rikoksen sekä kavalluksen osalta on rangais-tusasteikkoa esitetty alennettavaksi, kun taas

talouselämän piirissä tapahtuvien rikosten osalta joissakin tapauksissa rangaistusasteikkoa on jopa nostettu. Omenavarkaan ampumisen ja nakkivarkaan hirttämisen suhteen lakiesitys siis on omaksunut yleisessä mielipiteessä tapahtuneet muutokset. Talousrikoksiin nähden on taas omaksuttu toisensuuntainen asenne, jossakaan ei enemmälti rangaistuspuolella niin kuitenkin haalimalla tällä alueella tapahtuvat, moittiviksi katsottavat teot entistä tarkemmin rangaistavuuden piiriin.

Erityisen myönteisenä on pidettävä sitä, että hallituksen esityksessä on pyritty tukkimaan ne porsaanreiät, joita talousrikoksien alueella on aikaisemmin tai oikeammin nyt voimassa olevan lain aikana ollut olemassa ja jotka ovat aiheuttaneet myös tukinnallisia ongelmia. Yhtenä pienenä esimerkkinä voi mainita veropetos-säännöksiin otetun maininnan siitä, että veropetos voidaan toteuttaa myös jättämällä antamatta veroilmoituksen, jos sen tarkoitus on säästyä lainmukaiselta verotukselta. Yksityiskohtiin ei tämän enemmälti kuitenkaan liene syytä puuttua.

Herra puhemies! Hallituksen esitys on näin tärkeän lakiuudistuksen osalta luonnollisesti koottu perusteellisen työn tuloksena, ja siihen voi yleisesti suhtautua positiivisesti. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, etteikö lakiesityksen useihinkin yksityiskohtiin voi suhtautua, jos ei nyt kielteisesti, niin ainakin epäilevästi. Yksi tällainen asia on perusteista huolimatta rangaistusasteikon alentaminen varkauden, kavalluksen, luvattoman käytön ja kätkemisrikoksen osalta nykyisestä kahdesta vuodesta puoleentoista vuoteen rikoksen maksimirangaistuksen osalta. Sen lisäksi että ratkaisu on ehkä linjaton, niin kuin korkein oikeus lausunnossaan näkee, rangaistusten alentamisella saattaa olla muut asiaan vaikuttavat tekijät huomioonottaen liian pitkälle menevä vaikutus.

Lain perusteluissa todetaan, että rangaistusmaksimin alentamisella pyritään antamaan tuomioistuimille tietynlainen ohje alemman rangaistustason käyttämiseen näissä rikoksissa. On kuitenkin todettava, että ainakin kahden viime vuoden aikana on tuomioistuimissa ollut rangaistusten määrittämisessä selvästi aleneva suunta näiden rikosten kohdalla ilman tätäkin nyt esitettävää lainmuutosta. Tuomioistuinten langettamat keskimääräiset rangaistukset ovat painuneet jo nyt selvästi alle kolmen kuukauden. Tarkoitin näillä ehdottomia rangaistuksia. Samanaikaisesti täällä eduskunnassa hiljattain

hyväksytyssä rangaistusten täytäntöönpanoasteikun muutoksessa nämä rangaistukset käytännössä on puolitettu entisestään.

Jos rangaistuksia tulevaisuudessa tämän esityksen mukaisesti vielä alennetaan neljänneksellä, mitä tämä maksimirangaistuksen alentaminen nyt saattaa merkitä, ollaan pian nollatilanteessa, jossa langetettavan rangaistuksen määrä on olematon. Vaikka nakkivarkas ei saakaan hirttää eikä omenavarasta ampua, ei varkauksista ym. pidä myöskään tehdä vailla seuraamusta olevaa kansanhuvia. Tämä asia tulee varmasti herättämään vilkasta mielipiteiden vaihtoa valiokuntakäsittelyssä myös siitä syystä, jota korkein oikeus on tarkoittanut linjattomuudella. Peruspetoksen ja väärennoksen rangaistus kun esityksen mukaan edelleen jää kahteen vuoteen, samoin kiskomisrikoksen osalta. Kiskomisrikoksen osalta ehkä asia on hiukan toisin kuin petoksen ja väärennoksen, mutta näkemykseni mukaan olisi pitänyt lähteä siitä, että liikutaan sitten puolentoista tai kahden vuoden maksimirangaistuksissa, tämä olisi koskenut koko linjaa aikaisemmin mainitusta neljästä rikoksesta huomioiden myös mukaan väärennyksen sekä peruspetoksen.

Niin sanottujen törkeiden rikosten rangaistusasteikkoja on esityksessä ehdotettu alennettavaksi minimin osalta säännöllisesti kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen. Maksimirangaistusten osalta esitetään tehtäväksi suuriakin leikkauksia eri rikosten osalta vaihdellen. Maksimirangaistusten alentamisia on perusteltu mm. sillä, että niissä on tänä päivänä runsaasti ilmaa eli yläpäässä alue, jota ei ole koskaan tuomioistuin käytännössä käytetty. Asiassa on varmasti vinha perä, mutta vaara piilee siinä, että tuomioistuimet myös törkeiden rikosten osalta ottavat ohjenuoraksi rangaistusten laskemisen, johon ei niiden osalta ole mielestäni meillä varaa.

Talousrikosten puolella saattaa kirjanpitorikoksen rangaistusmaksimin nostaminen kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen sekä verorikkomuksen osalta eräiden maksulainilyöntien vetäminen kriminalisoinnin piiriin aiheuttaa vastustusta ainakin niillä tahoilla, jotka katsovat edustavansa yrityselämää. Ottamatta kantaa verorikkomuksen tunnusmerkistöön tältä osin haluan todeta, että kirjanpito ja sen luotettavuus liike-elämässä on varsin keskeinen tekijä. Se on merkittävässä asemassa esim. yrityskauppoja tehtäessä kaupan olevan yhtiön taloudellisen tilanteen selvittämiseksi, mutta erityi-

sen keskeinen tekijä taloudelliseen rikollisuuteen liittyvissä toimissa. Kun lainsäätäjä haluaa korostaa kirjanpidon oikeellisuuden merkitystä, rangaistuksmaksimin korottamista on pidettävä tältä kannalta katsottuna kannatettavana. Eri asia sitten on, aiheutuuko tästä kohtuuttomuutta talousrikoksissa ns. kaksinkertaisen kvalifioinnin muodossa.

Hallituksen esitys saattaa sisältää eräiltä osin myös tiettyjä päällekkäisyyksiä, jotka ovat seurausta pyrkimyksestä tietäntyyppiseen pikkutarkkuuteen. Väärennysrikoksen kohdalla en voi ymmärtää, että rikoksen täyttyminen ei edellytä todistuskappaleen käyttämistä, kuten on laita nykyisessä lainsäädännössä. Tämä saattaa jopa johtaa eräissä tapauksissa kohtuuttomuuksiin ja saada jopa surkuhupaisia piirteitä. Jos esim. leikillään täyttää vekselin Aku Ankan tms. nimissä ja panee sen pöytälaatikkoonsa, josta se jossakin vaiheessa löydetään, henkilö saattaa vastoin kuin aikaisemmin joutua rangaistuksen kohteeksi. Aikaisemmin, tarkoitan nykyisin voimassa olevaa lainsäädäntöä, rikoksen täyttyminen edellytti sitä, että henkilö yritti käyttää tällaista vekseliä.

Lopuksi haluan todeta, että pakkokeinolakia koskien on jälleen jouduttu ongelmiin esitutkintalain yhteydessä hyväksytyjen säännösten johdosta. Silloisen hallituksen esityksen mukaan vangitsemisen ja pidättämisen muodollisena edellytyksenä oli tarkoitus säätää, että rikoksesta voi seurata yhden vuoden vankeusrangaistus ja kotietsinnän samoin kuin henkilötarkastuksen edellytyksenä, että rikoksesta voi seurata kuuden kuukauden rangaistus. Lakivaliokunnassa silloisen innostuksen vallassa, tämä tarkoittaa edellistä eduskuntaa, säädettiin raja-arvoiksi yli yksi vuosi ja yli kuusi kuukautta.

Tämän johdosta on hallituksen lakipaketista pakkokeinojen osalta jouduttu esimerkiksi kotietsinnän edellytyksiä, mutta myös henkilötarkastuksen edellytyksiä koskien luettelemaan rikoksia, joiden osalta mainitut toimenpiteet voidaan suorittaa tuon edellä mainitun muodollisen edellytyksen puuttumisesta huolimatta. Jos tuota esitutkintalain yhteydessä tehtyä perusvirhettä ei korjata, tulee tilanne tulevaisuudessa muodostumaan niin sekavaksi, että sitä ei hallitse kukaan käytännön elämässä. Poliisimiehellä pitää olla lakikirja selkärepussa mukana jokaisessa toimintatilanteessa.

Olisikohan pakkokeinoja koskevien säännösten asianmukaiseksi muuttaminen helpompaa, jos tuo pahamaineinen pakkokeino-sana muutettaisiin esimerkiksi tutkinnan ja oikeudenkäynnin turvaamista koskevaksi laiksi. Aina kun eduskunnassa puhutaan pakkokeinoista ja niihin liittyvistä valtuuksista, tämä katsotaan pahaksi ja kelvottomaksi asiaksi. Uskon, että kysymys on lähinnä tunneperäisestä suhtautumisesta pakkokeino-sanaan. Suhtautuminen asiaan saattaisi muuttua asiallisemmaksi, kun koko pakkokeinolain nimike muutettaisiin joksikin toiseksi.

Herra puhemies! On puhuttu, että näin laajan lakipaketin ollessa kysymyksessä valiokunnan tulisi saada poliittisesti normaalia vapaamat kädet lain käsittelyssä. Näin varmasti on ja onhan oikeusministeri Louekoskikin, joka nyt ei ole valitettavasti paikalla, lausunut muistamani mukaan, tosin kuivan huumorin höystäjänä, ettei hänellä ole mitään tätä vastaan, kunhan lakiehdotukseen ei tehdä muutoksia. Todennäköistä kuitenkin on, että jonkinlainen Eskon puumerkki lakivaliokunnan valiokuntakäsittelyn aikana hallituksen sellaisenaan kohtuullisen hyvään esitykseen ilmestyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 6 a §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi torstaina kello 18.15, kyselytunti torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan 21.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

M. V. Mandelin

